

הערות על מאמר תורה – הקדמה להכתב והקבלה

תמונתו יי היבט וראיה: לכן גם מפתחות תקימתי לא נמנעו ממנו. לפחות גם דלחות
שערי חבונתי. גם קנת המדות נתו בידו. לדרוש ולחקור ולבטח את הארץ מארץ
מדחה. הרחבת מיני ים. העמקה מן התהום. ותגבות מן השמים: לרחב לב נבון
במורו אין חקר. בלבבו הבין כל אלה. והיו לאחדים בידו*: ציר אמונים קנה מרפא
הכתב והקבלה (בראשית עמוד מס 9 דברים) מקלנבורג, יעקב צבי בן גמליאל הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

* מתועלת הסדר בלמודים הוא דרך הסוכב את כל דברי הסכמה ע"י גדר וגדרים לנתח
לנתחם שלקי הגדר הקודם ולהגבילם בגדרים נקיטת נפלא נאוסן סיקמון הלוואד מונה מלא
קמלו את הזרחה, והכל נקיטת נפלא וזרים מלין כמאמרם נספרי יערוף כמטר לקסי היה ר"י
אומר הוי טנפ ד"ת כללים שאם אחת כונס פרטים מוגעים אותו, ואמרו נחנסומא כי תשא ע"ס
ותן אל משה ככלותו, כל מ' יום שעשה משה מלמעלן היה לוואד חורה ושקפה ולנסוף אמר הרי
נאו מ' יום וחיני יודע דבר, מה עשה הקב"ה משהסלים מ' יום נתן לו החורה נמתנה שנאמר
ותן אל משה ככלותו, וכי כל התורה למד משה ואלא כחיב חרובה מארץ מדה, אלא כללים
למדה הקב"ה למשה שנאמר ככלותו. ע"כ. לכן יפה אמרו נכותי שעשרת הדברים הם כלל כל
החורה כלה. ונמדבר רנה (נשא י"ג רנ"ד) כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת אלו עשרת הדברות

הכתב והקבלה (בראשית עמוד מס 9 דברים) מקלנבורג, יעקב צבי בן גמליאל הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

שהיו כחוננים בלוותם שחריג מלח כלולת צהן וכן אחת מולא חריג אחיות מן חגי עד אשר
לרעך כנגד חריג מלח ח' יחרות כנגד ז' ימי נחשית ללמד שכל העולם לא נכרה אלא צרות
החורה, והכל איתא [נפי י"ט ד' רע"א] הלוותם היו צהן חריג מלח כנגד אחיות מן חגי עד
לרעך וכולן נחטו למשה נקיני צנהן סוקים ומשפטים חורה משנה תלמוד ואגדה וכ"כ רש"י
[משפטים כ"א] צ"ל ולחנה לך את לוחם האצנים והמורה והמורה אשר נחנתי להורותם כל שם
מאות ושלא עשרה מלח נכלל עשרת הדברות והעיר שם כי רבינו סעדיה פירסם נאחזות שייקד
לכל דבור ודבור מלח התלויות זו, וכבר השתדלו צה גדולי החלשונים הרמב"ן צ"ל לסיר הפירים
וכן הרמב"ן זקנו של הרא"ש נפי מאמר השכל לייסד לכל דבור נמות מה מן המלות עד שעולות
לחריג, וכ"כ רז"ל [נכות ה'] ולחנה לך את לוחם האצן והמורה והמורה אשר נחנתי להורותם
לוחות זו עשרת הדברות חורה זו מקרא והמורה זו משנה להורותם זה הגמרא מלמד שכולם נחטו
למשה חסיני. [במגילה י"ט] ועליהם ככל הדברים אשר דבר ה' עמכם צהר תלמד שכלם נחטו
הקב"ה למשה דקדוקי חורה ודקדוקי סופרים, וכ"כ במכרשנ"י [שמעני מ'] ולחנה לך את לוחם
האצן החורה והמורה, והחורה לא חורה שנכתב והמורה לא חורה שנע"פ [וביתרו ל' ז'] נחלין
עשר אחינין אחגליעו כל סקודי אורייתא גזירין ועונשין דכ"א ומסאנא ענשין ורשפין, הנה לדעת
רז"ל אשר נחנתי להורותם חחר גם על החורה והמורה שהכל היה כתוב על שתי הלוחות. ע"כ
נכ"א. ואמרו נשי"ש רנה [צ"ל הביאני המלך מדנין] ויגד לכם את נריתו אשר ליה אחכם
לעשות עשרת הדברים אלו עשרת הדברות עשרה למקרא ועשרה לתלמוד, ואמרו [נמדבר רנה פי
י"ג, ונשי"ש רנה צ"ל ידיו גלילי זהב] ענין כל דבור ודבור שהיו כחוננים בלוותם, פרשיותיה
ודקדוקיה של חורה היו כחוננים, ובתלמוד ירושלמי [פי"ז דשקלים] אמר נלסון זה: צין כל דבור
ודבור דקדוקיה ואותיותיה של חורה יעו"ש ודא ודא אחת היא. ובתקונים [ע"פ ע"ד] מסורת
זעירא ומסורת רננה חלין חרין מסורת אחתסכו לידוי דרע"א מהימנא לתנידע ולמסתכלא עד
דנחתו אחון ואחסקו על לוחיא חנין ומקיק להון ספרניה דלחון, ויראה כונתם צה כי מלכד
עשרת הדברים הכחוננים לפינו היו שאר שלקי החורה ופרטי מנולדים צין דבור לדבור אם
נחיות החיות או נגמטריאות או נלוח האותיות הכחוננים כהלכתן או המשמנות נלוח כגון
הלשונות והעקומות חולתם או נקולי האותיות או נכתריהן כח"ס רבינו הגדול הרמב"ן בהקדמת
פי על החורה, וכח"ס כשעלה משה למרום מלאו להקב"ה שהי קיסר כחמים לאותיות אמרו לו
אלו למח אמר לו לרום צהם תילי תילים של הלכות יע"ש צמנ"ן דנריו רחויים לני שאמרם,
ובד"ה הי לדעת רז"ל עשרת הדברות כחוננים צין נפועל ממש כמו שהם לפינו עגלים וענולדים,
צין שלק החורה העולם נאוסן שהיה חלק הנסתר צה גלוי לפני משה כאלו היתה כחונה נפירות
הכתב והקבלה (בראשית עמוד מס 10 דברים) מקלנבורג, יעקב צבי בן גמליאל הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

כאשר יורה הכתב להבנת הגבלה לכל איש ישראלי, ונמכילתה סדחא דרשב"י [ברוח ס"ה ז'] כד יהיו קוצים אורייתא לישראל יסנה נחרין לוחין כדקאמר פנים ואסור ימין ושמאל וקרא אספיד מזה ומזה הם כתובים וכתוב מעשה אלהי והמתכח ומכתב אלהי סרות הרי כולו חרין חרין מזה ומזה מתכח ומכתב אלהי אלהי, סרות כתרוננו מפרש [ר"ל מפורש] מלמד שנתן לו הקדוש ב"ה סחי תורות שנכתב ושבעל פה, והכתובים יעידו ע"ז [וכיון דעבדו ית עגלא פרחו אחיון עתרין קטרין פנים ואסור] וכתוב זהן ורואית את אמורי וגו' שאין אדם יכול לראות פני חורב שנכתב אלא מחורה שנע"ט יעו"ט. ונתקון שבעים [קל"ד ז'] נחר דלהירו לאסרה דקב"ה סדר לון אסרו דלא איהו ורואית את אמורי ופני לא יראו. ואלין אינון פנים דנראין ופנים לאין נראין. הנה ביארו לטון בתובים טשני עבריהם על שני הפנים שנחורה, עבר הסיון והיא הגבלה ועבר האסור הוא הפנים הנסתר, והיתה כוונת נוחן התורה לנאר על הלוחות הכל נאר היטב ולבלי העלם פנימית התורה אבל הכל יהיה גלוי לפנייהם, אמנם ע"י חסא העגל נסלו ממדרגת התכלית העליון שהיה עושג להם נאוחו מעמד הנכבד והנפגמה נרחם הנפסית ונחלם עיונס השכלי צהשגת אלקיית הגבוהות עד שדברים הנעלמים שנחורה אינם מתגלים רק מעט מעט וגם זה רק אחר יגיעה רבה ואלוי ליטידי סגולה בסיוע אלוהי וזה שקראו רז"ל למעלה פרחו אחיון, וכ"א [נאבות דר"י] ונאר והנה מעלתם לה"א ואחפוט צמתי הלוחות ואסנרם לעינייהם נסחכל משה זהן ורואה שפרש הכתב מעליהם אחר האין אני נוחן לישראל את הלוחות שאין זהם ממש, וכ"א נחלמוד ירושלמי

הכתב והקבלה (בראשית עמוד מס 10 דברים) מקלנבורג, יעקב צבי בן גמליאל הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

[מעניית ס"ד] וזה גם כן דעת ר"ס [נפנת ק"ד] שאמר כתב שנלוחות נקרא מנפנים ונקרא מנפון כגון נכונ צונן נאר רבב סרו ורס, ע"כ. אם סיתה כוונתו לאורות לצד פנים סקק האותיות נקצו את עוצי הלוח עד שיהיו האותיות נקראות גם מלד השני כפירש"י סס, היה לו לומר כתב שנלוחות נקרא מעני לדדים, ונאר נקרא נפנים דקאמר שאין מלות מנפנים רק על דבר פים לו סוך ולא על הלוחות שהוא דבר שפסי, גם מם חושלת ננס הגדול הזה שיהיו פשרת הדברות נקראות מלד אסד כסדרן ומלד השני למטרע ולא ענד הקציה ניסא למנא, אבל כוונת ר"ס ג"כ להודיענו שהי עשרת הדברים שנלוחות כתובים נמתכב אלהי עד שכל מעלומות התורה וסודותיה היה עלות זה, עז"א נקרא מעני ומנפון כלומר הגבלה והנסתר פנים הסיון ופנים הפנימית, ונכונה הנ"א ר"ס חיות נכוב בדר סרו לאורות כו ג"כ דרך רוח ע"י חסא העגל נאדו מהם השגת העלם התורה, שנדרת משה מן הסר וירא את העגל והמחולות ושלך מידיו את הלוחות ויסטר אותם מסת הסר, שנדרתו מן הסר ראה פרישת האותיות ר"ל שאינם ראויים אל השנה הכוונת שנחורה, ואוריית האותיות שורה על רוסיותם ועל סלק ההעלם שנחורה סר מהם, ח"א: נכונ נאר סרו. סקרו מהם האוריית נדרתו מן הסר [וסרה ציה חמיתה הסוס' סס]. והנה צירופלמי [סקלים ס"ו] אחר רשב"י עשרים על לוח זה ורבי סמאי אומר ארבעים על לוח זה וארבעים על לוח זה, אין הדעת מתיישבת לומר שנכסלו עשרת הדברים צסגנון לטון אסד בכדי שיעכל לך שישארו צלות יוכל לקרוא אותם מנלי סעטרך להסכו מלמטה למעלה או מעבר לעבר, אבל כוונתם ג"כ כליך מנאי סהחכרו למעלה, שהיה מנאר זהם הגבלה והנסתר שנחורה סמתלק לארבעה פנים ספט רמו דרוש סרו, ודעת ר' סמאי שהי ארבעה הפנים האלו צכל אסד מעתי הלוחות לק אחר ארבעים צכל לוח, ולרשב"י היה ארבעת הפנים האלו על סתיסן ציתד, סחים צכל אסד מכן, לכן אחר עשרים צכל לוח [האורס מכל הדברים האלה שדברי המדרש רבה [כי חסא פמ"ז] שנלוחות הראשונות לא היו אלא עשרת הדברות לצד ונלוחות סניים היו הלכת מדרש ואגדות, יעו"ט. הם מדעה יסידית]. הנה על כל הדברים הרמים האלה הסמוכים ססת לטון עשרת הדברות וסעליהן נאמרה צלמת ססוסי זהב צמסיות כסף דבר דבור על אופניו, סהרואה סלא צעיין אינו רואה רק ססוי כסף סמנפון, והסס לצו ועינו לראות צעיין סקיסא רואה גם את הזהב מתחת הססוי, ככה אלה עשרת הדברים נמתכב נגבלה ונסתר, פנים סיון ופנים פנימית, ואין לעשרת הדברים עונן לעלמם לצד כי הם דברים כוללים כמה פסטים, ופסטי פסטים, ועשס זה קראתן התורה צסס: כל הדברים: כמס"ס ע"ס. לכן הסכיל אונקלס למרגס סרות על הלוחות מפרש על לוי"א. (אענם סחוסי סוחס דחוסן חרגס ג"כ אונקלס כתב מפרש?), והנה צעירונין [ר"ד] אחר ר"א מיד סרות על הלוחות אלמלא לא נסחנרו לוחות הראשונות לא נסחכסה תורה מישראל, יסכן ספי מלת סרות כאונקלס לענין סירוש וביאור שהיה הדברות מנאורות נאר היטב עד שיהיה המונן מהם הגבלה והנסתר, ולולא שרגס הסעא לסצרת הלוחות היה הכל מנאר לפנינו ולא היה לו סוס ססק צביאורה, ודברי רש"י סס אינם מסיקים, ע"ס. ונמכרשב"י [נראשית ס"ס] ונזננא דאחנרו חרין לוחין לאורייתא ואורייתא דעי"ט.

הכתב והקבלה (בראשית עמוד מס 11 דברים) מקלנבורג, יעקב צבי בן גמליאל הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

פ' וישלח

ספר בראשית פרק לה

(יג) ויעל מעליו אלהים במקום אשר דבר אתו: (יד) ויצב יעקב מצבה במקום אשר דבר אתו מצבת אבן ויסך עליה נסך ויצק עליה שמן: (טו) ויקרא יעקב את שם המקום אשר דבר אתו שם אלהים בית אל:

מדרש רבה בראשית פרשה פב פסקה ו

יעל מעליו אלהים אמר ר"ל האבות הן הן המרכבה שנא' (בראש' יג) ויעל אלהים מעל אברהם ויעל מעליו אלהים (שם כח) והנה ה' נצב עליו ויצב יעקב מצבה וגו' ויסך עליה נסך יצק עליה שמן כמלא פי הפך:

רש"ר הירש שם

במקום אשר דבר אתו. From the continuation it appears that this place where God revealed Himself to Ya'akov is not the same place that was previously called "Beis El". If, nevertheless, we learn in verse 15 that Ya'akov called this place, too, "Beis El," his intention apparently was to stress that God's Presence is not attached to any particular place. Wherever a man is found who is worthy of God's Presence, that place is sanctified and there a "Beis El" is built. This idea is specially emphasized by the added clause **במקום אשר דבר אתו**. "God rose away from *him* at the place where He had spoken with him." He (Ya'akov), not the place, was the basis and the condition for the revelation of God's Presence. **האבות הן הן המרכבה**, as our Sages explain on this verse (*Bereshis Rabbah* 82:6).

ספר בראשית פרק לה

(כ) ויצב יעקב מצבה על קברתה הוא מצבת קברת רחל עד היום: (כא) ויסע ישראל ויט אהלה מהלאה למגדל עדר:

We have already seen several times (above, 9:21, 12:8, 13:3) that the written form **אהלה** alludes to the tent shared by husband and wife, where the wife — as mistress and manager of the home — has precedence. It is *possible*, then, that in our verse, too, **אהלה** denotes the tent that Ya'akov formerly shared with Rachel.

Thus, the meaning of our verse would be: He pitched his tent, which now he could no longer share with Rachel, at some distance from the herd tower, around which his family — i.e., also Leah and the other wives — had encamped. As long as Rachel was alive, Ya'akov lived also with Leah and his other wives; but after Rachel's death, he separated also from them.

Accordingly, it is *possible* that Reuven slept in Bilhah's tent in order to induce Ya'akov to return to his mother, Leah. He wanted his father

to understand that his sons were disturbed about his separation from his family. But Reuven did not attain his objective. Ya'akov continued to live apart from his wives, and the result was that the number of his sons did not increase beyond the twelve he had already fathered: ויהיו בני יעקב שנים עשר.